

Klar interessevaretagelse frem for pragmatisme

Som nævnt i mail d.d. vil jeg med dette notat begrunde mit farvel til DN nærmere. Mange DN'ere gør et stort stykke arbejde for at varetage naturinteresser; men DN er **som forening** ikke skarp nok, når det handler om at stå op mod de (økonomiske og politiske) interesser, der har allermost betydning for ødelæggelsen af miljø, natur/biodiversitet og klima. DN lytter ikke til faglige argumenter og mangler en helhedstilgang med skarpt fokus på bæredygtighed.

Den Grønne Trepert

Netop DN's bidrag til Den Grønne Trepartsaftale blev afgørende for mit fravalg af foreningen. Med Treparten har DN accepteret

- et mål om udlægning af et beskyttet naturareal på 20 % i 2030 - et mål som er langt mindre, end EU-reglerne tilskriver. EU's Biodiversitetsstrategi arbejder ud fra en beskyttelse på 30 % i 2030, hvilket Klimarådet også anbefaler af hensyn til klima, (vand)miljø og natur/biodiversitet. Endvidere er Danmark forpligtet på EU's Vandrammedirektiv, hvorved lavbundsarealer, moser, enge m.v. alligevel skal udtages til beskyttet natur for at nå vandmiljømålene. Ifølge direktivet skal al vand i 2027 være i såkaldt "god tilstand", hvilket der ifølge flere eksperter absolut ingen udsigt er til at opnå med den nuværende politik, og som Trepartsaftalen heller ikke ændrer ved. Det blev jo også tydeligt i sommeren 2024, at vandmiljøet 'lider', hvilket medførte et stort folkeligt fokus på iltsvindet i de danske fjorde, bl.a. illustreret ved, at ordet *Fedtemøg* (den folkelige betegnelse for en masse af døde brunalger, der ligger og rådner i vandkanten og på stranden) blev kåret af Dansk Sprognævn som det ord, der bedst karakteriserer 2024.

Hvordan kan Præsidenten for DN umiddelbart efter Treparten stå frem sammen med andre grønne NGO'er og indklage Regeringen for at udskyde "indsatserne for at skabe god tilstand til 2033, hvilket er seks år senere end EU forpligter til", når DN med Treparten netop har været med til at udskyde indsatserne [Grønne NGO'er i nødbråb til EU: Danmarks udskydelse af indsatser for vandmiljøet er ulovlig - Greenpeace Danmark](#)

- at benytte pyrolyse (opvarmning af store mængder biomasse, bl.a. halm og træ, som i forvejen er en begrænset ressource, til gas eller olie og med efterfølgende lagring af biokul i landbrugsjord) samt at benytte kunstig fodertilsætning i form af Bovaer - **uden** kendskab til de (langsigtede) miljø- og dyrevelfærdsmæssige konsekvenser, dvs. benytte 'teknologiske fix', som DN i øvrigt selv anser brugen af Bovaer for at være, se f.eks. hjemmesiden [Bovaer-for noget? Nyt klima-fix er en dårlig løsning - Danmarks Naturfredningsforening](#)
Direktør i Dyrenes Beskyttelse, Britta Riis, siger om aftalen: "Den lave CO2-afgift rokker ikke ved antallet af dyr med dårlige liv i det industrielle, danske landbrug. Og dyrene kan blive endnu mere pressede på grund af klimateknologier som kemi i foderet og endnu mere effektiviserede produktionsmetoder ... Landbruget har udviklet sig mod stadig større og mere industrialiseret hold af dyr. Med aftalen fastholdes produktionen i dyrefabrikker, hvor dyrenes behov totalt tilsidesættes." [Landbrugsdyr og klima taber på bekostning af naturen | Dyrenes Beskyttelse](#)

Regeringen forventer, at pyrolyseteknologi skal bidrage med 300.000 ton CO2-reduktioner i landbruget inden 2030. Til sammenligning vil det ifølge Klimarådet (april 2024) "medføre årlige klimagevinster på næsten 7 mio. ton CO2e, hvis Danmark lever op til EU's vandrammedirektiv, beskytter 30 pct. af landarealet i tråd med EU's biodiversitetsstrategi og også opfylder regeringens målsætning om skovrejsning". Her er der endog tale om kendte løsninger, der virker (for klima, miljø og natur/biodiversitet), i modsætning til pyrolyseteknologi, der ifølge Rådet for Grøn Omstilling er en teknologi, der muligvis ikke kan levere de nødvendige CO2-reduktioner i tide. Se evt. [Pyrolyse og biokul – For stort et sats for klima og miljø - Rådet for Grøn Omstilling](#) Ifølge Rådet er der tilmed

risiko for, at der er miljøfarlige stoffer i biokullet, og at undersøgelser af de langsigtede konsekvenser først er færdige i 2033, hvorfor vi, ifølge Rådet, ikke vil have viden om potentielle konsekvenser, før vi forventer at skulle bringe store mængder biokul ud på markerne.

Økologisk landbrug, der - i forlængelse af ovenstående - kan levere klima-/naturløsninger og fødevarer, der skåner drikkevandet mod pesticider, og kan sikre mere biodiversitet og gode dyreliv, bliver reelt svigtet i aftalen. Aftaleparterne går nemlig ikke videre end Landbrugsaftalen 2021, hvor det er ambitionen at fordoble det økologiske areal i 2030. Der afsættes alene 20 mio. kr. til **analyser** af sektoren ud af de ca. 32 mia. kr., der afsættes i Trepartsaftalen til initiativer i 2025-2030.

- frivillig aftale med landbruget, hvilket der ikke er gode erfaringer med (endda efterfulgt af lave afgifter samt skattefradrag og væsentlige støtteordninger til teknologiske løsninger). Omkring 90 % af de frivillige aftaler, der ifølge Landbrugsaftalen 2021 skulle have reduceret den årlige udledning af kvælstof med 1.500 ton i 2027, bl.a. gennem oprettelse af vådområder og ved skovrejsning, er endnu hverken ansøgt eller gennemført. Landbrugsaftalen har tilmed, ifølge Klimarådet, et bindende reduktionsmål for land- og skovbrugssektorens drivhusgasser på 55-65 pct. i 2030 i forhold til sektorens udledninger i 1990. Altså er Trepartsaftalen også her en kraftig forringelse i forhold til gældende lovgivning/Landbrugsaftalen.

Klimarådet har siden 2020 anbefalet støt stigende afgifter - på bl.a. dyrkning af lavbundslande for at fremme udtagningen af de lavtliggende jorde - frem til 2030, hvor afgiftsniveauet skulle lande på samme niveau som for andre forurenere, som f.eks. virksomheder og borgere, jvf. bl.a. [Landbrugets omstilling ved en drivhusgasafgift.pdf](#) Samme 'forurenere betaler' tilgang tilkendegiver bl.a. professor i Vandmiljø Stig Markager: "Så i stedet for treparterne burde ministeriet give kommunerne fri hænder til at udpege det jord, der er behov for uden at forhandle med lodsejeren ... miljøbeskyttelsesloven siger, at forurenere betaler. Alle mulige andre erhverv og mennesker i Danmark må lade være med at forurene uden at få erstatning. Så egentlig er det hat og briller, at man ikke har viljen til at sige til forurenere, at det skal de holde op med uden at få erstatning for det". ['Urealistisk' og 'bureaukratiske kaffeklubber': Lokale grønne treparter kommer fra start med kras kritik | Indland | DR](#)

Med Trepartsaftalen er DN altså med til at forringe forholdene og trække indsatserne for naturen/biodiversiteten, miljøet og klimaet i langdrag. Det er ganske uklart, hvad der begrunder denne pragmatisme.

Energiforsyningspolitikken

En (tilsvarende) pragmatisk tilgang er tydeliggjort i Energiforsyningspolitikken. I den nye politik 2025 anses teknologisk fangst og lagring af CO₂/CCS for - i modsætning til tidligere - at være en teknologi, der må imødekommes. Begrundelsen for skiftet er, at DN ønsker **"fortsat at fremstå som en seriøs medspiller i debatten"**. Hermed menes underforstået, at DN ønsker at være imødekommende over for Regeringens (milliard)store satsning på CCS-teknologi. Dette til trods for, at f.eks. Rådet for Grøn Omstilling anbefaler Regeringen at afvente erfaringer fra CCS på Ørsteds anlæg, inden staten løber en stor økonomisk risiko ved at støtte teknologien yderligere, da teknologien er umoden med et stort ekstra energiforbrug og en meget usikker klimaeffekt.

Staten bør i stedet p.t. udtage lavbundslande, skalere op for den naturbaserede CO₂-fangst, øge de offentlige bevillinger til energieffektiviseringer, elektrificering m.v., hvilket ifølge Rådet vil være samfundsøkonomisk billigere, sikrere og gøre det lettere for Danmark at nå klimalovens mål om at reducere CO₂-udledningerne med 70 pct. i 2030. Også det internationale klimapanel vurderer, at den naturbaserede CO₂-fangst har stort potentiale og medfører lavere omkostninger end f.eks. CCS [CCS-RGO.notat_-1.pdf](#)

Solceller

Sluttelig bærer DN's holdning til solceller markant præg af pragmatisme fremfor helhedstilgang. Solceller bør

ikke etableres i det åbne land, med mindre det er til lokal energiproduktion. Solceller bør først og fremmest ifølge de fremmeste energiforskere/-planlæggere etableres på de store tage i byerne (hvilket flere af jer er bekendte med, at jeg har påpeget). Der er rigelig plads på de store tage til at dække i hvert fald det danske behov – ligesom det er i byerne, at elforbruget hovedsagelig er. Det skal de af hensyn til

- naturen/biodiversiteten. Tekniske anlæg, som f.eks. solceller, bør ikke opstilles i beskyttet og strengt beskyttet natur, jf. bl.a. Biodiversitetsrådet Årsrapport 2023,
- borgerne i landområder. Modsætningen mellem land og by øges og opbakning til den grønne omstilling mindskes ved etablering af solcellerparker i det åbne land, og
- infrastruktur og samfundsøkonomi. Elnettet kan slet ikke følge med den store, diffuse udbygning. Det hæmmer udbygningen med solenergi, ligesom etablering af nyt elnet (fra land til by) medfører unødvendigt store samfundsmæssige omkostninger.

NB. Som vi hører i pressen den 10. marts 2025 har Klima-, Energi- og Forsyningsministeren (og Energinet) netop foreholdt Folketinget, borgerne og pressen viden om 'Fordyrelse og forsinkelse af Energinets anlægsprojekter', ligesom vi hører, at visse solcellefirmaer tilbyder naboer til kommende anlæg penge for til gengæld (ulovligt) at fraskrive sig deres retmæssige hørings- og klagemuligheder efter lovgivningen.

[Protest mod solceller: - Hvorfor skal landskabet ødelægges? | TV2 ØST](#) og [Det danske elnet er ikke klar til fremtiden: Fire gange mere grøn strøm kræver mange flere elmaster og elkabler | avisend danmark.dk](#)

Lovgivning favoriserer store industrielle anlæg i det åbne land på trods af 'fagkundskabens' anbefalinger; men vi hører ikke DN markere sig over for politikere, i pressen m.v. ud fra en helhedstilgang, der inkluderer hensynet til naturen/biodiversiteten (og borgerne). Tværtimod legitimerer DN den store udbygning i det åbne land ved at indgå samarbejdsaftaler med solcellefirmaerne, selv om disse aftaler, ifølge Carsten Rahbek, professor ved Københavns Universitet, ikke vil medføre øget biodiversitet (det er ifølge ham "lidt noget vrøvl"). [Energikæmpe i ny aftale: Når en solcelle sættes op, skal et stykke jord sættes fri](#) Den voldsomme udbygning med solceller sker i øvrigt, bl.a. ifølge European Energy, særligt på marker, hvor der ikke produceres fødevarer. DN ser ovenikøbet "Flere gevinster ved solceller på lavbundslande", som der står i Samarbejdsaftalen med European Energy, så med denne politik er det ikke usandsynligt, at en række solcellerparker (af privatøkonomiske grunde) - men i strid med fagkundskabens anbefalinger - vil blive opstillet på de marginaljorder/potentielt gode naturområder, der tages ud i forbindelse med implementering af Trepartsaftalen. Meget sigende har DN Sekretariatet endvidere negligeret min tidligere opfordring til at undersøge, om solcellerne placeres på potentielt fine naturområder i det åbne land.

Det er i øvrigt ikke ualmindeligt, at visse solcellefirmaer benytter sprøjtemidler. [Solcellerparker kan giftsprøjtes – og nogle bliver det | Gylle.dk](#), ligesom brug af pesticider heller ikke udelukkes i DN's samarbejdsaftaler, jvf. f.eks. Note 2 i aftalen med European Energy [dn-agreement-new.pdf](#): "Herudover kan der i særtilfælde være behov for brug af pesticider ifm. udryddelse af invasive arter eller i situationer hvor der ellers ville opstå en drift- eller sikkerhedsrisiko. I Agri-PVsystemer, der kombinerer landbrugsproduktion med solceller, kan der gøres brug (af) konventionelle metoder..." DN promoverer aftalerne som et uforbeholdent positivt tiltag for naturen - og kan dermed vanskeligt 'tale for', at solceller i stedet bør etableres i byerne¹.

Selv om jeg med brug af fagkundskaben nu igennem snart 3 år har forsøgt at påvirke DN - på såvel lokalt, regionalt som centralt niveau -, har DN på ingen måde ønsket at indgå i en saglig dialog og har heller ikke rykket på politikken. DN henviser derimod til, at der ikke er politisk vilje (i Regeringen) til at fremme solceller på tagene, og at det er dyrere at opsætte solceller på tagene end i det åbne land. Men det er den vedtagne politik på området, der er afgørende for, at det (privat)økonomisk er mest rentabelt at etablere solceller i det åbne land - og politik kan ændres! [Energiprofessor til regeringen: Skrot planerne om at](#)

¹ Den pragmatiske tilgang ses da også af DN Sekretariatets svar på medlemmernes/min kommentering af Energiforsyningspolitikken, at "Det er heller ikke uvæsentligt, at DN faktisk deler en ambition med udviklerne om at få mere vedvarende energi op at stå til gavn for klimaet. DN ser derfor ikke noget odiøst i at indgå samarbejdsaftaler, hvor vi sikrer, at solcelleprojekter gennemføres på den bedst mulige måde for naturen ... og aftalerne har været med til at **positionere DN** som en konstruktiv medspiller i den grønne omstilling" (min fremhævelse).

[firedoble mængden af VE på land](#) Derfor er det et sagligt opråb til politikerne, der er brug for - ikke en politisk pragmatisme².

I DN er der da også internt skabt en vis modstand mod solceller i det åbne land. For nogen DN-personer dog som afsæt til at tale for atomkraft. En holdning, som uden egentlig debat ser ud til at virke ind i DN's Energiforsyningspolitik (måske også fordi DN på pragmatisk vis lodder stemningen for atomkraft). DN afviser i Energiforsyningspolitikken ganske vist atomkraft i Danmark p.t., men er umiddelbart ikke helt afvisende over for teknologien (langsigtet), selv om den ikke er nødvendig i den grønne omstilling i Danmark. Det unødvendige – og dertil problematiske - ved brug af atomkraft gælder uanset, om der er tale om traditionelle atomkraftværker eller de små modulære værker, se [Fakta om atomkraft V2 FINAL.pdf](#). Teknologien skaber afhængighed af råstoffer fra bl.a. autoritære stater - og **væsentligst** rejser den en række ubesvarede spørgsmål om sikkerhed og skadelige virkninger, jf. sidstnævnte 'faktablade', hvor forskerne bl.a. fremhæver det vanskelige ved at beslutte, hvordan radioaktivt affald håndteres, og hvor det skal deponeres. Der er, som forskerne påpeger, allerede en udfordring med den begrænsede mængde radioaktivt affald fra forsøgsstation Risø, som ingen kommuner ønsker at være vært for et deponi til. Igen mangler DN en helhedstilgang med fokus på bæredygtighed, for med en sådan tilgang vil atomkraft kunne afskrives permanent: Den er skadelig gennem mange tusinde år for alt levende under hele dens livscyklus - fra skader og miljødelæggelse under indvinding/ved minedriften (hvilket sjældent fremhæves i debatten), potentielt under drift, men også som slutaffald.

Dialog/pragmatisme fremfor klar interessevaretagelse

DN ønsker (tilsyneladende) at "være en seriøs medspiller" - men dermed er der, som jeg ser det, kommet for meget fokus på dialog og for lidt skarphed i forhold til naturinteresser. Meningen med en naturfredningsforening må jo være ... ja, netop at varetage naturens interesser. DN burde ikke 'forhandle' på naturens vegne, men burde derimod hele tiden 'holde fanen højt' på naturens vegne og konsekvent – ud fra en helhedstilgang - påpege de forhold, der forvolder skade på naturen. Her kan bl.a. fagkundskaben benyttes, f.eks. til at rykke på Regeringens politik mod mere interessevaretagelse for naturen. Vi har allerede overskredet seks ud af de ni planetære grænser. Så jeg vil afslutningsvist citere Kathrine Richardson, Sustainability Science Centre, Københavns Universitet: "Kloden hænger sammen. Så simpelt kan det siges. Og hvis vi kun ser på delene, kan vi ikke gøre noget ved helheden". [Jordens blodtryk stiger – og vi er nødt til at handle NU - DM Bio](#).

I en seminarrække for nogle år siden mellem DN og PensionDanmark om 'Biodiversitet i byudviklingen' stillede en deltager spørgsmålet: Er DN måske mere en del af problemet fremfor en del af løsningen? Som vist ovenfor er jeg desværre ikke (længere) i tvivl om svaret.

Venlig hilsen
Susanne Gerdes
Tidl. Planlægger og Miljømedarbejder
med interesse for klima, natur/biodiversitet og demokrati

² I øvrigt påstår DN Sekretariatet i forbindelse med svar på medlemmernes/min kommentering af Energiforsyningspolitikken, at det kun er solceller på tage, der kan være klimaskadelige - ikke solceller i det åbne land. Men det er nøjagtig de samme solceller, der opstilles på marker og tage, så hvorfor skulle de selvsamme solceller på marker som på tage ikke have den samme problematiske klimateffekt? Der er tale om siliciumsolceller, produceret på sort/fossil energi i Kina, så det er CO₂-udslippet i forbindelse med produktionen, der er så stort, at det ikke opvejes i hele driftsperioden i Danmark, altså set i et livscyklusperspektiv. [Solpaneler kan skade klimaet: De værste bliver først grønne efter 48 år, og så lang tid er de slet ikke bygget til at holde | avisend danmark.dk](#) Markanlæg omtales i øvrigt også i artiklen. Jeg har allerede i november 2022 (og flere gange siden da) gjort Sekretariatet opmærksom på denne problematik og opfordret DN til (i sin politik) at fokusere på livscyklusanalyser.